

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan zvečer, izimši nedelje in praznike, ter velja po pošti prejemati za avstro-ogerske dežele za vsa leta 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za jeden mesec 1 gld. 40 kr. Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za vsa leta 13 gld., za četrt leta 3 gld. 30 kr., za jeden mesec 1 gld. 10 kr. Za pošiljanje na dom računa se po 10 kr. na mesec, po 30 kr. za četrt leta. — Za taje dežele toliko več, kolikor poština znaša. — Na naročbe, brez istodobne vpošiljatve naročnine, se ne osira. — Za oznanila plačuje se od štiristopne petit-vrste po 6 kr., če se oznanilo jedenkrat tiska, po 5 kr., če se dvakrat, in po 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska. — Dopisi naj se izvolé frankovati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo in upravnništvo je na Kongresnem trgu št. 12. Upravnistvu naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. vse administrativne stvari. — Vhod v uredništvo je iz Vegove ulice št. 2, vhod v upravnništvo pa s Kongresnega trga št. 12.

Telefon št. 34.

Ljudsko štetje.

Koncem tekočega leta vršilo se bode v smislu mejnarodnih dogovorov zopet splošno ljudsko štetje. Povsod drugod bo to preprost upraven akt, samo v naši državi je to štetje političnega in tudi materialnega pomena.

Nemška birokracija, ki se sicer odlikuje samo po izredni nesposobnosti in fenomenalni neplodovitosti, je namreč tudi ljudsko štetje porabila v svoje politične svrhe. Ta nemška birokracija je namreč uvedla, da se pri ljudskem štetiljenju ne zapisuje narodnost pojedinca, ampak njihov občevalni jezik. Na sebi je to brez smisla, ker se le prepogostoma zgodi, da kdo v uradu ali v kupčiji ne rabi svojega materinje jezika. Slovencu v Inomostu je občevalni jezik nemščina, naj je sicer še tako zaveden narodnjak.

S tem, da se zapisuje občevalni jezik, se torej nikakor ne konstatira narodnostno razmerje, kakoršno je v resnici. A prav to je hotela doseči nesreča cele države, nemška birokracija, v svojem strankarskem fanatizmu. Zapisuje se občevalni jezik — potem pa se trdi, da je to izkaz narodnosti. Na ta način se falsificirajo dejanske narodnostne razmere v Avstriji in to na korist privilegovanima narodoma, Nemcem in Lahom, ter na škodo Slovanom. Z zapisovanjem občevalnega jezika se je doseglo, da se je naštel veliko več Nemcev in Lahov, kakor jih je v istini pri nas, s tem se je doseglo, da je pred zunanjim svetom dobila država drugačno narodnostno fiziognomijo, in da se zamore Slovanom na podlagi tega štetja odrekati tudi najpriprostejših pravic.

V koliko pa ta past ni zadoščala, pomagali so nemški uradniki, da so umetno in zvijačno pomnožili število Nemcev in Lahov ter skrhili število Slovanov. Kaj so ti uradniki počenjali v nekaterih krajih, na kako silovit, skrajno predrzen način so izvrševali štetje, in kako so nemški in laški občevalni jezik utihotapljali v zapisne pole, to se je že opetovano in tudi zadnje dni pojasnjevalo v državnem zboru. Spinčič je

za Primorsko navedel drastičnih slučajev, a prav nič bi ne bilo škodovalo, ko bi bili tako storili tudi drugi poslanci za Štajersko in za Koroško. Einspieler bi bil lahko navedel posebno značilen slučaj iz velikovškega okraja, kjer je vladni uradnik naštel toliko Nemcev, da se je to celo gospodi na Dunaju zdelo prenemumno, vsled česar se je odredila nova preiskava, ki je seveda izkazala ravno nasprotno razmerje.

Slovenci smo bili pri zadnjem ljudskem štetju zlasti na Primorskem in na Koroškem ter na Štajerskem v mnogih krajih prevarani. Na tisoče in tisoče Slovencev so vpisali mej Nemce. To se je celo na Kranjskem, in sicer v kočevskem političnem okraju prakticiralo, kakor se je pokazalo pri svoječasnih debatih v kranjskem deželnem zboru in zaradi tega je naravno, da se prihodnjemu ljudskemu štetju posvečuje posebna pozornost.

Na Kranjskem se posebne škode od strani političnih uradnikov sicer ni bati, vendar opozarjamo rodoljube zlasti v kočevskem okraju, naj tem uradnikom gledajo na prste, kajti to je notorična istina, da se gotovi krogi na vse načine trudijo, ohraniti bajko o pretežno nemškem značaju tega okraja, dasi je kočevskega nemštva že veliko več v Ameriki kakor na Kranjskem in dasi nemški živelj v tem revnem okraju kar vidno izginja.

Vse drugačna nevarnost pa preti Slovincem zunaj Kranjske, na Koroškem, na Primorskem in na Štajerskem. O tem ni dvomov, da bo nemška birokracija napela vse sile, da bo izid ljudskega štetja za nas kar možno neugoden, a vzlic temu se razen v Trstu, kjer se ljudstvo pridno poučuje o pomenu štetja, nikjer nič ne stori. V Trstu se vrše shodi in se v časopisu slovenski živelj neprestano opozarja na važnost štetja in na njega konsekvence, dočim se na Koroškem in na Štajerskem nihče ne gane. In vendar je znano, da so pri zadnjem štetju na Koroškem našli mnogo tisočev Slovencev manj, kakor jih dejanski živi v tej kronovini.

Zdaj je čas za delo! To zna vsak, da ob času dela čepi za pečko, kadar je vse

končano in že več ni pomagati, pa pretaka bridke solze in dolgočasi svet z rekrimacijami, kar je posebno priljubljeno pri nas Slovencih.

Izvor razmer v Južni Afriki.

(Spisal ces. svetnik Ivan Franke.)
(Dalje.)

Ko so našli mine diamantov pri Kimberleyu l. 1867., zadobila so južnoafričanska ozemlja Burov, do tedaj ocenjena v obče kot malo vredna, vzvišeno vrednost in rodila zopet željo Angležev do njih posesti. Ko se je l. 1876/7. Transvaal boril z mogočnim načelnikom Kafrov-Sekukumijem, kateremu so pošiljali Angleži orožja, in je prišla republika tekoma vojne v velike stiske, porabila je Angleška to priložnost in provzročila med angleškim mestjanskim prebivalstvom republike glasovanje v korist angleških posestnih zahtev in na to vtelesila državo Transvaal kot „Province of Transvaal“ svojim južno-afričanskim posestvom. V veliki stiski, so se Buri takrat udali; oktobra l. 1880. so pa izjavili angleškemu nadkomisarju Sir O. Lanyu, da ne priznavajo vsiljene angleške oblasti. Decembra pričel se je boj; v njega teku je bilo angleško vojaštvo tepeno skoraj povsod, da je bilo treba nemudoma doposlati vojakov iz Indije, iz angleških štacij sredozemskega morja in iz Angleške, in vrhovno poveljstvo so izročili generalu Sir E. Woodu. Toda te odposiljatve niso prišle do akcije. Deloma spoznanje, da bi nadaljevanja vojke pri odločnosti Burov zahtevala velikih žrtev, deloma vsled pojave med angleškimi liberalci in radikali proti svoji vladi zaradi postopanja Anglije z Buri, se je angleška vlada udala, 6. marca 1881. je sklenil Sir Wood začasno premirje z Buri, kateremu je sledil koncem julija mirovni sklep; v tem se je priznala neodvisnost Transvaala pod angleško vrhovno oblastjo 27. aprila 1884. je prišlo po prizadetih transvaalske države, ki bi se rada otresla „vrhovne oblasti“ do sklepa nove konvencije, ki je pustila republiki v notranjih zadevah popolno

slobodo in le določila, da transvaalska vlada ne sme sklepati pogodb s katero si bodi vnanjo državo, izimši slobodno državo Oranje, brez dovoljenja angleške krone.

Ker je angleška vlada, ne oziraje se na to pogodbo, letos stavila razne zahteve vrhovne oblasti nad Transvaalom, je treba pojasniti, kako je ta pogodba nastala. Koncem l. 1883. je prišlo odposlanstvo Burov, namreč Krueger, general Smit in minister Sir Toil v London, z izrecnim namenom, da bi bil odstavek o angleški suvereniteti iz obstoječe pogodbe odstranjen. Po dolgem pogajanju je angleški minister lord Derby končno vendarle svojeručno črtal vse dosedanje vrhovne oblasti se tikajoče točke in dovolil, kakor je sam rekel čisto „novo pogodbo“; svedok temu je duhovnik Faure, ki je kot tolmač pogajanju prisostoval, mož Burom ne nenaklonjen, v pismu, objavljenem na Chamberlainu. Nato se je poslanstvo vrnilo v Transvaal, objavilo pogodbo „Volksraad“ (parlamentu), ne da bi bila angleška vlada na to kaj ugovarjala izjavi: „prejšnja angleška suvereniteta ne obstoja več“, in parlament je pogodbo potrdil. Prav tako malo se je angleška vlada kdaj pri poznejših pogajanjih s Transvaalom sklicevala na suvereniteto, pripadajočo ji iz prejšnjih pogodb iz l. 1852. in 1881.; še le v zadnjem času je prišla do razkritja, da konvencija leta 1884. nikakor ne prirozuje, prikrajšuje njeno vrhovne oblasti.

Dozdevno bi bila po teh dolgih bojih samovlada transvaalskim Burom ostala zagotovljena, da ni produkcija zlata provzročila popolnega prevrata notranjih razmer.

Že proti koncu 8. stoletja so dobivali zlato v Transvaalu, toda najdbe so bile male; še le leta 1886. se je produkcija povzdignila. Vrednost dobljenega zlata je znašala za 420.000 gld. slednje leto (1887) že 2.1 milijona, l. 1888 čez 11 milijonov in tako naprej v jednaki množitvi do l. 1895, v katerem je znašala vsa produkcija zlata okoli 113 milijonov gold. vrednosti; v preteklem letu 207 milj. in za letos so računali na 240 milijonov. Glavni del se producira, izvaja v okraju Witwatersrand na jugu Transvaala, v katerega sredini leži

LISTEK.

Na smrt obsojen.

(Spisal I. H. Rosny.)
(Konec.)

Bil sem kakor okamenel. Šele na prostem se mi je zopet povrnila nekaka zavest, in moj strah je bil brezmejen. Kakor morilec, kakor gobovec, katerega je človeška družba izgnala iz svoje srede, tako sem moral čuti svojo obsodbo na smrt. In človek, meni enako bitje mi je to storilo! Tedaj mi je postal svet mrtvašnica, v kateri moram v neznosnem strahu pričakovati grozne ure. Šteti mi bo trepetaje tedne, dneve, ure, katere me še ločijo od konca.

V bodoče... moj Bog... v bodoče... ozrl sem se okrog sebe, in življenje se mi je zdelo tako lepo... dolge sence krasnega popoldne, ljubke ženske, veseli sprehajalci, vse, vse je bilo tako čarobno, neizprosno lepo. Vsi so uživali velikansko srečo negotovosti. Le jaz sem vedel, le jaz sem poznal resnico. Najnižji berač, najubožnejši rokodelc je smel oprijeti se nade, zaupati v bodočnost, v nejasnost! Taki čuti, gospod sodnik, me niso ostavili niti za trenotek.

Sledili so mi v moje spanje, našel sem jih, ko sem se zbudil... O kolika groza, biti sam s seboj, kolika groza videti, kako se v človeku zrcali njegovo bitje, imeti nekoga v sebi, kateri vidi sam sebe umirati, nekoga, ki mu je tuj, a je v resnici vendar on sam!

Obtoženec je prenehal ter lovil sapo; oči so mu strmele obupno v zrak, — debele znojne kaplje so mu polzele po sencih, lasje so se sprijemali v mokre šope, — s tihim, toda ostrim glasom je nadaljeval:

„V začetku, tekoma jednega meseca približno, nisem vezal svoje obupnosti z mislijo na doktorja Hallerja. Pač sem mislil nanj, toda le mimogrede, kakor na kaj oddaljenega; a to se je izpremenilo, ko sta se mojemu obupu pridružili sovraštvo in jeza, ko se je zvezal moj smrtni strah z mislimi na osveto. Polastilo se me je nepremagljivo hrepenenje, da bi se na vsem in vsacem maščeval. Najprve sem mrzil svoje sorodnike, dediče, katerih hinavska skrbnost ter ljubeznivo prizadevanje je le slabo zakrivalo njih sebične nade in ode ruški lov na moje dedščino. Potem sem sovražil sosede, vse, ki so hodili mimo; njih veselo zaupanje v življenje se mi je zdelo pravo norčevanje iz mojega gorja.

V istem času sem se začel v mislih

več baviti z doktorjem Hallerjem. Od dne do dne se mi je zdel njegov čin nezasišanejši. Zdelo se mi je, da je moj krvnik, despot, kateri je svoje znanje zlorabil in omeščal, kakor nekdanji drugi svojo moč. Strahopetno me je obsodil na smrt! Srce se mi je krčilo v onemogli jezi, v žgoči žeji po maščevanju. V nočeh brez spanja, ko sem se izmučen ječaje valjal po svojem ležišču, sem si neprestano ponavljal: Stal si pred njim, slaboten, brez pomoči, videl je, kako si obledel, se tresel, vedel je, da ti ni ostalo od življenja drugazga kakor uborna nada, vedel je to, a sunil te je brez usmiljenja v pekel večnega strahu pred smrtjo, ko bi mu bilo vendar tako lahko varati te, zamamiti te v iluzijo možnega ozdravljenja!...

Zdelo se mi je, da mi je nemogoče umreti, dokler se ne maščujem. Zdelo se mi je, da sem to dolžan pravičnosti, samemu sebi in tudi vsem drugim nesrečnejšem, katerim žuga sodba takih brezsrčnih zdravnikov — mislil sem, da moram soditi doktorja Hallerja.

Nikar ne mislite, da sem se udal tem mislim brez upiranj! Bojeval sem se sam s seboj, rekel sem si nešteto krat, da sem ga sam prisilil k tej osodepolni izjavi, da sem jo zahteval... Zaman! Moj razum, da,

moj razum, ne moj čut, prepričal me je dan na dan bolj, da je prekoračil meje svoje pravice, da ne more nič na svetu opravičiti take zločinske zlorabe vede pri možu, kateri se je posvetil vzvišeni misiji, zdravljenju človeških bolezni. Nepremagljiva moč me je silila izvesti zločin.

Nekega jutra sem se odločil. Kupil sem samokres in uredil svoje stvari — kajti imel sem nekak negotov namen, tudi sebe končati. Ta pot nisem šel v bolnišnico, marveč v hišo doktorja Hallerja, v njegovo zasebno ordinacijo. Čakal sem dolgo, in priznati moram, da to ni nikakor nič omajalo mojega sklepa. Ko sem se videl svojemu krvniku nasproti, tedaj sem se za trenotek obotavljal. Motril me je s svojimi čistimi, vprašujočimi očmi, pretehtoval mojo bolezen, ter me posluškoval tako rekoč tja v notranjščino duše. Da, da, sem si rekel, ti veš, da sem zopet svojemu grobu bližje; morda se celo pripravljáš, da mi ponoviš strašno vest? Srce mi je začelo hudo vrtipati, besnost se me je polotila, ko me je hladno, z glasom prodajalca vprašal:

„Česa želite?“

„Ničvrednež,“ sem zaklical, „ali me nič več ne poznaš? Jaz sem oni, katerega si obsodil na smrt; in sedaj ne prihajam k tebi kakor bolnik, marveč kakor sodnik!“

pred 10. leti skoraj nepoznano, zdaj veliko mesto Johannesburg, v katerem je morda 100.000 prebivalcev.

Tak brzi razvitok je naravno privabil kapitala, pred vsem angleškega; l. 1895 je bilo v Transvaalu že 170 družb za kopanje zlata s 522 milijonov kapitala, leta 1886 je naraslo število kompanij skoraj na 200 s 693 milijonov gld. Razširjanju uradnikov je sledilo prihajanje in vseljenje iz vseh krajev, posebno seveda iz bližnjih angleških kolonij in iz Angleške same. Že l. 1896 so se računali delavci v rudokopih na 9375 belih in 64.000 barvastih. Neznatna sela se povzdigajo pri rudnikih v dostojna mesta. Kupci, branjevi, obrtniki, delavci, pustolovci, propadla bitja dobajajo; povsod živahno kretanje in promet. Tudi na gospodarstvo Burov, ki so svoje zemljedelstvo tirali dalje po stari navadi, ni ostal dotok tujcev brez vpliva. Živila od Burov producirana se dobro spečavajo po mestih, dovoz in izvoz narašča; leta 1896. je znašala vrednost dovoznega blaga 154 milijonov, leta 1884 je znašala samo 66 milijonov goldinarjev. (Dalje prih.)

V Ljubljani, 28. novembra. K položaju.

Nemcem že ni prav, da je začela vlada pogajati se s Čehi. Levičarski listi povdarjajo, da sme vlada le po dogovoru z Nemci izdelati in predložiti zbornici jezikovni zakon ter se odločno protivijo zahtevi Čehov, da se jim da zadoščenje, katero morajo dobiti radi Kindinger-Jansavih justičnih odredov. Ti Nemci izjavljajo tudi, da za nagodbene predloge ne bodo glasovali, a zahtevajo, naj glasujejo zanje desničarji. Claryjeva vlada je tako prava žoga, katero mečeta desnica in levica druga drugi v naročje, nihče je ne mara. In vendar se naglašava vedno in vedno, da treba Claryja držati, veljaj karkoli. „Wr. Allgem. Ztg.“ poroča, da se deluje med desničarji in levičarji resno na to, da se vrše vendarle pravne konference, ter da je želja po miru na obeh straneh prav vroča. Clary je sprejel včeraj Fuchsa in Kathreina, sam pa je bil prej pri Goluchowskem in v avdienci pri cesarju. Češki klub ni sklenil glede položaja in vladnih predlog še ničesar, nego je počakal sklepa parlamentarne komisije desnice, ki je imela včeraj popoldne sejo. Ta sklep tudi še ni znan.

Razpor med nemško narodno stranko in posl. Wolfom

še ni poravnal. Pooblaščenec, dr. Derschatta, dr. Beuerle, dr. Schücker in dr. Krommer so se trudili dober teden, da bi pridobili Wolfa za izjavo, da svoje napade na nemško narodno stranko preklicuje. Wolf te izjave noče dati, nego vztraja pri tem, da so poslanci nemške narodne stranke o sebi sicer pošteni, a da so sleparji ljudstva in njega sovražniki, ker mu niso pomagali preprečiti delegacijskih volitev. Značilno je, da se puli cela stranka za spravo z Wolfom! Seveda vpliv Wolfov na Nemce je večji kakor vseh ostalih poslancev.

Rusija in Srbija.

Ruski zastopnik v Srbiji, Mansurov se je vrnil iz Peterburga zopet v Beligrad,

Pobledel je nekoliko, se umaknil nazaj, a ker je bil zdržljiva narava, je jeza takoj prevladala njegov prvi strah — zakričal je nevoljen:

„Ostavite takoj sobo — sicer vas bo moj sluga —“

Dotaknil se je gumba nad svojo pisalno mizo, — v sosednji sobi je zadonel električni zvonček. Tedaj mi je bilo jasno, da imam še jedva jedno minuto časa. Bliskoma sem se spomnil vseh vzrokov, kateri so zahtevali njegovo smrt, vsi dokazi so se v meni prepričevalno združili, — kakor vidi baje umirajoči v nekaj trenutkih pred seboj dogodka vsega svojega življenja — in dasi se je mudilo, dasi sem se vedel kakor se vede sila razburjen in mrzličen človek, bi vendar lagal, ako bi dejal, da nisem natanko vedel, kaj namoravam.

Dvignil sem roko, pomeril na Hallerja, in ko se je zadet od treh krogelj zgrudil na tla, se mi je zdelo, da sem prav storil; občutil nisem niti kesa, niti strahu. V zmešnjavi, katera je temu sledila, ni nihče mislil na to, da bi me zadržal — lahko bi bil ubežal — vsaj poskusil bi bil lahko to. Toda saj veste, da sem se iz lastnega nagiba javil sodišču...“

a naznanil, da je dosedanji ruski poslanik Žadovsky poklican s svojega dosedanjega mesta drugam. Znano je, da je kazal Žadovsky jako odločno in brezobzirno svoje nasprotstvo Milanovi politiki ter svoje odkrito sovraštvo do Milana. Končno pa je zapustil Beligrad in kmalu za njim je odšel tudi njegov namestnik Mansurov. Zveze med Srbijo in Rusijo so bile tako docela pretrgane. Ruski časopisi pa tudi drugi so razlagali to postopanje peterburške vlade kot izraz velike ogorčenosti ruskih odločilnih krogov radi drakonske obsodbe radikalcev. Kaj je nagnilo sedaj rusko vlado, da je obnovila svoje zveze s Srbijo, ni še jasno. Govori se pa, da se je kralj Aleksander sam trudil, da se diplomatske zveze z Rusijo obnovi, ter da je obljubil, da v kratkem pomilosti čim največ obsojenih radikalcev. Gotovo je, da Rusija ni odnehala, da se ruska politika ni blamirala — kar trdi „Wiener Allgemeine Zeitung“ — dasi so uspehi in vzroki teh ruskih uspehov danes še tajni. Ruska diplomacija ne dela hrupa nikdar, a vedno doseže kar namerava.

Vojna v Južni Afriki.

Najnovejša vesti z bojišča se glasé za Bure precej neugodno. V Natalu se je umaknil general Joubert izpred Pietermaritzburga zopet pred Ladysmith in Colenso. Čete generala Bartona in generala Hildyarda so se združile pri Freru, vrhovni general Buller pa je dospel v Pietermaritzburg ter se je nastanil pri guvernerju. Buri so se torej pomaknili zopet daleč nazaj od Estcourta, kar kaže, da se ne upajo izpostaviti napadom treh angleških generalov. Tudi pred Kimberleyem se ne godi Burom dobro. Po bitki pri Belmontu je general Methuen marširal dalje ter zgrabil pri Graspanu Bure znova. Izid je bil za Bure neugoden. Angleži so jih vrgli nazaj in jim ubili 81 mož. Razen tega so jim požgali 64 vozov, 750 granat, 50.000 patron ter nekaj smodnika. A tudi Angleži so imeli velike izgube. Da se morejo boriti Buri dva dni zapored z angleško premočjo, in da imajo pogum, dasi so bili prejšnji dan premagani, že naslednjega dne postaviti se Angležem znova po robu, to dokazuje, da njihove izgube pri Belmontu niso bile posebno hude. Na severu kapske kolonije pa so zasedli Buri Stormberg, važno mesto na progi proti Bloemfonteinu. Razen tega so porušili železniški most med krajema Rosmead-Junction in Meddelbur, ter s tem preprečili prevoz angleških čet iz Port Elizabeth k južni meji Oranje države. Med Afrikanderji pa se nekaj giblje. 22. t. m. so oropali Afrikanderji skladišče za orožje, vzeli 300 pušk in 4000 pasov s patronami ter se pridružili Burom. Končno je še došla vest, da je transvaalski predsednik Krüger obolev.

Zdravstvo v Ljubljani leta 1898.

(Dalje.)

Nastopni izkaz predočuje nam stanje teh zdravstvenih razmer v zadnjih letih

Leta	Pripetilo se je		Od vseh v poročilnih letih zamrlih pripade na infekcijske bolezni	Na 1000 prebivalcev odpade infekcijskih smrtnih slučajev
	infekcijskih bolezni	smrtnih slučajev		
1895	892	122	11.6%	3.6 ‰
1896	612	83	9.8%	2.5 ‰
1897	407	79	7.1%	2.2 ‰
1898	205	39	3.9%	1.08 ‰

ter opravičuje trditev, da je to progresivno pojemanje infekcijskih bolezni najlepša in najsijajnejša pridobitev naše občine, in ta pridobitev povičja z velikimi stroški združene investicije mestne občine v zadnjem desetletju ter dokazuje s temi velikanskimi zdravstvenimi uspehi narodno-gospodarski pomen.

Sporedno z umrljivostjo za infekcijske bolezni pa pojema tudi splošna umrljivost. Leta 1897. umrlo je všteti tudi one v tukajšne bolniške zavode prenešene tujce

od 1000 prebivalcev 31.0, leta 1897.

17.2, 1898.

in sledeče število označuje umrljivost domačinov pro 1000 prebivalcev v zadnjih letih, in sicer je

leta 1895. zamrlo 24.9 ‰

1896. 33.0 ‰

1897. 22.0 ‰

1898. 19.6 ‰

Te številk govorijo tako jasno, da ne potrebujejo nikakoršnega komentarja. Kajti dokazujejo nam, da so se dosedanja asanaocijska prizadevanja gibala v pravem tiru, in da ista donajajo najlepši sad.

Natančnejši pregled teh števil, katere mejijo že skoraj na najmanjšo, do sedaj sploh doseženo umrljivost, uči nas nadalje, kje da bi bilo še mogoče isto zmanjšati, in kje da bi bilo tako prizadevanje najbolj želeli.

Pred vsem bi bilo tukaj navesti mortaliteto v otroških letih.

Od 100 živo-rojenih umrlo jih je namreč v poročilnem letu 16.5 in od 100 zamrlih pripade 26.3 (!) na otroke v I. letu starosti. In od teh zamrlih pripade jih zopet največ na nezakonske otroke, dočim na drugi strani v poletnem času nemila smrt največ žrtve zahteva. In to je v prvi vrsti vzrok tej visoki umrljivosti in brezdomno se sme trditi, da je ista še večja nego tukaj izkazana. Kajti večji del nezakonskih otrok oddajo se tudi pri nas v dojo na kmete (amljenje), kjer postanejo večinoma v kratkem času — angeljčki (Engelmacherinnen). Na ta način odtegne se njih umrljivost našim statističnim izkazom ter poveča one za našo okolico. Značilna v tem oziru je tudi okolnost, da v poročilnem letu niti eden nezakonski otrok v tej starosti ni umrl pri svojih stariših, oziroma pri svoji materi, ampak pri svojih rediteljih ali pa v tukajšnjih bolnišnicah. To svedoči nam zadostno prežalostno usodo teh ubogih rev! Boj za obstanek provzroča žalibog, da tudi že zakonski oddajajo — in sicer od leta do leta bolj — svoje otroke v tujo oskrbo in vzgojo v ta namen, da si zamoreta mati kakor tudi oče brez ovire v tovarnah služiti kruh. Prepotrebne bi bile tedaj zelo stroge postave v varstvo nezakonskih otrok, in bi se le na ta način prišlo vsaj deloma tem kričečim nedostatom v okoliščini.

Kar se tiče starosti, pripomniti je le še, da je doseglo 16.7% v poročilnem letu zamrlih starost 70 let. Med smrtnimi boleznimi zavzema žal zopet tuberkuloza prvo mesto! Od 10.000 prebivalcev zamrlo je v poročilnem letu 43.8 za to boleznijo. Vendar pa pojema tudi ta bolezen vedno bolj, če tudi počasi. Zdatno pa so se pomnožili smrtni slučaji vsled vnanje sile, in sicer od

12, leta 1896. na

14, „ 1897. „

26, „ 1898.

Od teh odpade 15 na slučajne smrtno nezgode (večinoma taki, ki so bili iz tujih občin prinešeni v deželno bolnico) in 10 na samomere.

To število je vsled nenavadne visokosti tembolj obžalovati, ker se isto dosedaj sploh še ni doseglo v Ljubljani, in ker pripada polovica teh samomorov na moštvo naše garnizije. Naj bi se vendarle tudi te nezdrave razmere še enkrat upoštevale, in naj se jim odpomore po merodajnih faktorjih.

Manj nas pa zanimajo drugi, tukaj ne navedeni smrtni vzroki, kajti gibljejo se leto za leto v istih mejah in ostanejo našim prizadevam nedostopni. Pripomniti je le še, da so se v izkazu II. pod rubriko 17 „druge infekcijske bolezni“ navedeni smrtni slučaji nasproti pretečenemu letu povišali za 5 in se tičejo ušena (Erysipelas) in pa prirojenih luetičnih bolezni. (Dalje prih.)

Dnevne vesti.

V Ljubljani, 28. novembra.

— **Osebnost.** Gosp. Otona Doktorica z Bleda je imenoval dež. odbor praktičnim mlekariskim instruktorjem za Kranjsko.

— **Slovanska krščansko-narodna zveza in Čehi.** Dalmatinski pravaši Biankini, Perić in Trumbić so dali Mladočehom svoje glasove na razpolaganje za slučaj, da začno obstrukcijo. Laginja je v nedeljo v Trstu izjavil, da je češko vprašanje najvažnejše, da položaj za Slovane še ni bil nikdar tako kritičen, kakor sedaj, in se izrekel za to, da mora „Slov. krščansko-narodna zveza“ ostati solidarna s Čehi, če ti začno obstrukcijo. Slovenski klerikalni poslanci pa so včeraj v „Slovenec“ obelodanili to-le: Mladočeški listi pišejo, da so slovenski in hrvatski poslanci pustili Mladočehe na cedilu. Temu nasproti konstatujemo, da je slovanski krščansko-narodni zvezi bil in je še vedno namen, podpirati Čeha, posredovati med desnico in mej Čehi,

da s preostrim nastopom ne razbijejo desnice ter delovati na to, da desnica ostane trdna. Za obstrukcijo zveza ni, marveč ostane v opoziciji, kakor je to posl. Povše povdarjal na najvišjem mestu. Ako pa vlada pokaže desnici svojo naklonjenost, kakor ji je dosedaj kazala svojo nenaklonjenost, tedaj temu primerno tudi zveza uravna svoje postopanje. Tem načinom upa zveza, da največ koristi sebi, državi in Čehom. — Z ljudmi, ki taje, da je svet okrogel, ni govoriti. Zato tudi o tem „pojasnilu“ klerikalnih poslancev ni diskusija mogoča. Konstatujemo samo, da „Zveza“ ni jedina glede nadaljnjega svojega postopanja, in da imajo Čehi prav, ko očitajo Slovincem, da so jih na cedilu pustili.

— **Zdaj so pricapljali!** Poslanec vitez Berks je v včerajšnji seji poslanske zbornice interpeliral vlado radi nezasišanih napadov na slovenske sodne uradnike, kateri napadi so s privoljenjem državnih pravdnikov zagledali beli dan. Ali bi se to ne bilo moglo zgoditi že malo prej?

— **Ljudski shod političnega društva „Edinost“ v Trstu** se je vršil v nedeljo in je bil mnogoštevilno obiskan. Udeležili so se ga vsi slovenski in hrvatski poslanci istrski in tržaški. Poslanec dr. Laginja je govoril o političnem položaju rekši, da se razjasni položaj tekom prihodnjih dni, a če bi češki poslanci začeli obstrukcijo, bo „Slovanska krščansko-narodna zveza“ z njimi solidarno postopala. Posl. Spinčič je razpravljal o položaju na Primorskem. Kritikal je postopanje istrskega deželnega glavarja, ki zavrača slovenske in hrvatske vloge ter ne pusti, da bi se slovenski in hrvatski govori v istrskem deželnem zboru sprejemali v stenografski zapisnik. Protestiral je proti ustanovitvi italijanske gimnazije v Pazinu in dotičnim stroškom, sklicujoč se na to, da Lahi že imajo laške gimnazije v Trstu in v Kopru. — Shod je sprejel več resolucij, s katerimi je protestoval proti ustanovitvi laške gimnazije v Pazinu, zahteval slovenskih ljudskih šol v Trstu in pozivljaj vlado, naj bo Slovanom na Primorskem pravična.

— **Slovensko gledališče.** Zaradi nepričakovanih ovir se ne izvrši za danes napovedana predstava ljudske igre „Od stopinje do stopinje“. Prihodnja predstava bo v četrtek, dne 30. t. m. Poje se prvičkrat v sezoni velika opera v 4 dejanjih Gounodov „Faust“. Uloge v tej operi so sledeče razdeljene: veliko ulogo Margarete poje gosp. Carneri, Mefista g. Pestkowski, Fausta g. Desari, Valentina g. Noll, Siebela gospa Polakova, Marto gđ. Bitenčeva in Branderja g. Polašek. Za nekdanjim basistom slovenske opere gospodom Vaščekom poje se na slovenskem odru prvičkrat ta opera s tako izvrstno zastavljenim basom v ulogi Mefista, kakor je gospod Pestkowski, kateri je dosedaj z največjim uspehom to ulogo pel že v treh jezikih: v ruskem, poljskem in laškem v Varšavi, Moskvi, Kijevu in Lvovu; pri nas poje to ulogo že v četrtem jeziku, v slovenskem.

— **Levčev pravopis.** Prejeli smo naslednje pismo: Slavno uredništvo! Opozorjen, prečital sem še le danes „Tedeske drotbinice“, vvrščene v 265. št. „Slov. Nar.“ od 1899. l., v katerih mi očita neki Ivan Samec, da sem se osmelil trditi, da gosp. prof. Levčev ne zna svojega materinega jezika. Nehč se šopiriti tujim perjem, in kar ni mojega ne mogo smatrati svojim. Blagovolite tore povedati imenovanemu g. Ivanu Samcu, da ne stojim v nobeni zvezi z g. Milevoj-Ivanovim spisom: „o Levčevem pravopisu“, in da ni tore od g. J. Samca ni lepo, da mi pripisuje stvar, o katerih še sanjal nisem. Odličnim poštovanjem v Trstu, 27. novembra 1899. leta M. A. Lamurski.

— **Klerikalna točnost.** Iz Zagradca na Dolenjskem nam pišejo: V bližnji Drašči vasi je bil pred petimi tedni velik požar, ki je upepelil več hiš. Vse zavarovalnice so svojim zavarovancem že izplačale zavarovane svote, tudi „židovska“, „Slavija“. Samo jeden posestnik še ni prejel zavarovanega zneska 1050 gold., dasi je dotično zavarovalnico pošteno plačeval. Omenjeni pa je bil zavarovan pri pristno katoliški „Unio Catholica“, ki je pod posebnim varstvom dunajskega nadškofa. Klerikalni gospodje se pač držé načela, da je jemati bolje, nego dajati!

— Prešiči v Poljanski dolini se dobivajo letos skoro zastopaj. V prejšnjih letih so žirovski in poljanski kmetje vso mast prodali v Idrijo, toda to je zdaj ponehalo. Konsumna društva kupujejo namreč vso mast na Ogrskem, in sicer pri židih. Povsem naravna gotovo ni, pa kaj vprašajo svedci za to. Iz tega se vidi, kako prazno je zatiranje, da konsumna društva koristijo kmetu. Koliko mu koristijo, to čutijo zdaj poljanski in žirovski kmetje!

— Iz Braslovč ob Savinji se nam piše: Nekateri „svederci“ snujejo tukaj konsumno društvo in prepustijo trgovcu Fr. Plaskan taistemu svoje prostore. Koliko je tako društvo koristno za naš propadajoči kmetijski stan, kažejo jako dvomljivi uspehi sosednega konsumnega društva na Rečici, katero sesajo kot lačne pijavke uslužbenci te edino kršanske kramarije in neki združni krčmarji v rečiškem trgu. Priprosto zapeljano ljudstvo tolaži se edino na nedolžen čas, ko se bomo z dobički delili. Ta bodoči dobiček ima pa že svoje častilce, ki prežijo na njega in ga bodo sami lahko shranili.

— Odbor „Narodne čitalnice“ javi, da mora plesna vaja, določena na sredo, dne 29. t. m. iz raznih vzrokov odpasti. Plesne vaje nadaljevale se bodo po novem letu, in upati je, da bodo te živahne zabave prav dobro obiskane. Velika čitalniška veselica, ki je bila s prva določena na dan 25. novembra, vršila se bo 9. ali 16. decembra, kar je odvisno od vojaške godbe, ki ima sodelovati pri velikem koncertu v Gradcu in pričakuje še odloka kornega poveljništva. Dan veselice in natančni jako mnogobrojni vzpored, ki bo vztrezal željam in ukusu vseh članov, priobči se v prihodnjih dneh.

— Zimski zabavni večeri pevskega društva „Ljubljane“. Pevsko društvo „Ljubljane“ priredi tekom letošnje zimske sezone naslednje veselice: 1. V drugi polovici meseca decembra zabavni večer; 2. Na sveti večer; 3. Na Silvestrov večer; 4. V drugi polovici meseca januarja zaključni plesni venček; 5. Dne 4. februarja 1900.: Maskarada.

— Godbeni klub kolesarskega društva „Ilirija“. Dodatno k včerajšnji vesti o sobotnem nastopu tega kluba se nam javlja, da se razun nastopivših vežba tudi še več mlajših moči za godbo, in da bo klub v kratkem že nastopil v pomnoženem številu.

— „Slovensko planinsko društvo“. Na Dunaju se je konec meseca oktobra t. l. zasnova akademična podružnica „Slov. planinskega društva“.

— Iz Radomlja se nam poroča, da se je v obnem zboru, ki se je vršil minulo nedeljo, dne 26. novembra t. l., ustanovilo bralno društvo ter so bili v odbor izvoljeni sledeči gg.: Nastran Ivan, predsednik; Kralj Ivan, predsednika namestnik; Paternost Hinko, tajnik; Jerman Ivan, blagajnik; Kos Mibael, Šarc Ivan in Cerar Martin, odborniki. Da bi mlado društvo se lepo razvitalo in vrlo napredovalo, v to pomozi Bog in sreča junaška!

— Novomeško porotno sodišče je te dni sodilo izredno drznega in premetnega tatu. Matija Rogina, rodem iz Zagreba, pristojen v Vinico, je bil že večkrat kaznovan radi tatvine. Lani poleti je iz preiskovalnega zavora pobegnil in sicer na ta način, da je utekel, ko ga je paznik peljal k zasiljanju, preplaval Krko in se skrnil v bližnjem gozdu. Od tedaj se je Rogina klatil po Dolenjskem in kradel, kar mu je prišlo pod roke. Bil je tako drzen, da je časih v jedni noči obiskal vse hiše dotične vasi. Pri obravnavi se mu je kazalo 29 tatvin, a Rogina ni izgubil humorja niti takrat, ko se mu je naznanila sodba. Porotniki so vsa vprašanja potrdili, in je sodišče obsodilo Rogina na šest let težke ječe.

— Z Dunaja se nam piše: 23. t. m. so imeli slušatelji višje zemljedelske šole na Dunaju občno dijaško zborovanje, pri katerem so sklenili, da bodo vztrajno in neomahljivo zahtevali: 1. Viada naj potrdi pravico do inženerskega naslova onim rednim slušateljem višje zemljedelske šole, kateri so prestali z uspehom podpisane državne ali diplomske izpite, in katere je spoznala vredne izpraševalna komisija. 2. Vsi, kateri so že naredili z uspehom imenovane skušnje na tej šoli, naj dobe pravico do inženerskega naslova. 3. Z inženerskim naslovom si pridobé ob enem tudi tiste

politične pravice, katere imajo doktorji. — Proforski kolegij je zagotavljal, da se popolnoma zloga s temi težnjami, in da jih bode v merodajnih krogih zastopal. Burno pozdravljen, poročal je na to gospod rektor, profesor dr. S. Zeisel o svojem dosedanjem delovanju v tej zadevi in izražal slušateljem svojo polno simpatijo za njih zahteve ter obljubil, da bode proforski kolegij energično na to deloval, da se doseže ta namen. Končno se je sprejela soglasno sledeča resolucija: Ker se je pred kratkim iz neutemeljenih razlogov izpustilo v vladnem zakonskem predlogu, da dobé ne samo višje tehniške šole in rudarske akademije, ampak tudi višja zemljedelska šola na Dunaju pravico, podeliti inženerski naslov, javljajo 23. t. m. zbrani slušatelji, da se čutijo zaradi tega preziranja razžaljene in oškodovane. Zato prosijo proforski kolegij višje zemljedelske šole, naj v najkrajšem času odločno zahteva, da vlada potrdi popolno jednako pravnost absolventov višje zemljedelske šole z drugimi višjimi šolami in jim podeli ob enem pravico inženerskega naslova z istimi političnimi pravicami, katere ima doktorska čast.

— Nova pošta. Dne 1. decembra t. l. odpre se v Dobrničah na Dolenjskem, okraj Rudolfovo, nov poštni urad, ki se bode pečal s pisemsko in vožno pošto ter ob enem služboval kot nabiralnica poštne hranilnišnega urada. Zvezo bode imel s poštnim omrežjem po vsakdanji vozni pošti Trebnjo-Zužemperk.

— Radi ruvanja planik je bil kaznovan, menda na Kranjskem prvi, Janez Rekar po domače „Roža in Jaga“ iz Mojstrane. Okrajno glavarstvo radovljiško ga je obsodilo na šest ur zavora.

— Nepojasnjeno hudodelstvo. „Hrvatska Sloga“ poroča: V sled jako sumljivih okolnosti sta bila v Bakarcu aretovana dva cigana in neka ciganka. Jednemu aretiranih oiganov se je posrečilo, da je pobegnil, in sumi se, da je odnesel raznih stvari, dobjenih pri mnogih izvršenih zločinih. Drugi cigan in ciganka sta bila odpeljana v Bakarc in sta prišla v občinski zapor. Ciganka je v zaporu zahtevala, naj jo puste na stranišče. To se je zgodilo. Po njenem odhodu so preiskali stranišče in našli tam: zlat prstan, majhno zlato uro, novo krilo, nekaj robcev, a kar je najgroznejše, v neki torbi dve otročji glavi; jedna je od kake tri mesece starega otroka, druga pa od kake 40 dni starega otroka. Cigan in ciganka se nahajata seveda še v zaporu, ubeglega cigana, ki je v begu preganjalcem grozil z revolverjem, pa skrbno iščejo tako orožniki kakor občinski organi.

* Avdijska po telefonu. Te dni je poklical predsednik šopronjske obrtne zbornice Josip Ullein trgovskega ministra Hegedüsa k telefonu in ga vprašal, kdaj more sprejeti deputacijo šopronjskih industrijalcev. Minister pa je odgovoril, da ni potreba hoditi iz Šopronja v Budimpešto, češ, saj se opravi avdijska lahko po telefonu. In res Ullein je prečital ministru spomenico šopronjskih industrijalcev, Hegedüs pa je odgovoril nato: „Vaša prošnja je osnovana; izpolnim jo, če le možno, v kratkem.“ Tako so si prihranili industrijalci dolgo pot in druge sitnosti.

* Grof Lev Tolstoj ml., sin slavnega romanopisca, je objavil članek, ki vzbuja v Rusiji največje zanimanje in priznanje. Članek namreč govori o klasičnih studijah in o nujno potrebni reformi srednjih šol. Mladina se uči na gimnazijah najrazličnejšo stvarino, ki pa je do malega brez praktične vrednosti za življenje. Gimnazijec zapusti gimnazijo brez slutenj, kaj je življenje. Ne zna nobenega tujega jezika, navadno še lastnega ne popolnoma, ne pozna najnovejše zgodovine, ne pozna značaja in navad svojega naroda ter nima za praktično vedo nobenega smisla. Grščina in latinščina sta mu le balast, katerega vrže že na pragu gimnazije proč. Tolstoj zahteva reform učnih črtežev gimnazij v tem smislu, da se uče na gimnaziju poslej moderni jeziki in moderne vede, ki so potrebne za življenje. Ruske gimnazije so pač take kakor avstrijske!

* V postelji je zgorela na Dunaju grofica Vilma Dunin-Borkowska. Stara je bila 36 let in vdova. Imela je navado čitati v postelji. Dekla jo je našla zjutraj na tleh sežgano. Tudi postelja je zgorela popolnoma.

* Zakaj streljajo Buri največ na častnike? Polkovnik Robertson je govoril leta 1881 z generalom Joubertom ter ga vprašal, zakaj imajo Buri v vojni to navado, da streljajo največ na angleške častnike. Joubert je odgovoril: „Vi častniki ste vsi bogati in docela neodvisni od svojega poklica. Vojevati se vam ni treba, če se nočete prostovoljno. Vaši vojaki pa so reveži, ki se morajo vojevati, da si zaslužijo kruh. Z njimi nismo v sovraštvo, zato pa jih, če le možno, ne usmrtime, nego le ranimo“. Tudi v sedanjí vojni streljajo Buri najraje na častnike, zato pa je padlo častnikov že izredno visoko število.

* Grob v morju. Italijanska ladija „Regina Margherita“ je prispela te dni iz Brazilije v Genovo. Na poti je umrl na ladiji genovski trgovec z vinom Antonio Tombe. Ker je prišel že na ladijo smrtno bolan, je vzel trgovec seboj troje rakev, da bi ga prepeljali v njih v domovino. Vzlic želji pokojnikov pa je dal kapitan ladije truplo trgovčeve vreči v morje, dasi so mu Tombejevi sorodniki ponujali 100.000 lir, ako prepelje mrtveca v Genovo. Kapitan se ni dal pregovoriti, ker ni hotel delati proti predpisom. Tombe je bil 30krat milijonar.

Književnost

— „Planinski Vestnik“ ima v 11. številki tole vsebino: Nekaj v jamah. (Spisal I. M.) — Izlet na Učko. (Spisal Fr. Kadilnik.) — Gorenja Jezerska Kočna. (Po članku prof. Frischaua.) — Na Snežnik. (Spisal Strni ski.) — Društvene vesti. — Razne vesti.

Telefonična in brzojavna poročila.

Dunaj 28. novembra. V parlamentu je danes vse tiho. Zbornica nadaljuje prvo branje pogodbenih predlog. Poslanec Maštálka govori že tri ure. Za njim pride na vrsto posl. Kaiser. Potem se začne razprava o nujnem predlogu posl. Kubika glede poljske privatne gimnazije v Tešinu. Janda je danes nujno predlagal, naj se odstrani iz drugih dežel na Češko in na Moravsko poslani orožniki.

Dunaj 28. novembra. Poslanec Gustav Adamek je naznanil češkemu klubu, da je odložil svoj državnozbornski in svoj deželnozbornski mandat.

Dunaj 28. novembra. Zakulisna pogajanja mej Čehi in mej vlado so sistirana, a pretrgana še niso. Češki klub je imel danes na ta pogajanja nanašajočo se zaupno sejo, kateri je sledila zaupna seja parlamentarne komisije tega kluba. Opoldne se je sešla parlamentarna komisija desnice na sejo, ki je bila neki jako zanimiva. Posebno je ugajal Cehom govor Dipaulijev Ob 2. uri pop. se je seja za jedno uro pretrgala.

Dunaj 28. novembra. Milijonar Schaupt, ki je dolgo let zastopal trgovsko zbornico v Lincu v državnem zboru, je danes umrl.

Praga 28. novembra. „Politik“ javlja, da bo šef bivšega koalicijskega ministrstva, sedanjí predsednik gospodske zbornice knez Windischgrätz sprožil in vpeljal pogajanja mej Čehi in mej Nemci.

London 28. novembra. Angleška vojska je prodrla proti Ladysmithu. Dospela je že precej daleč. Dosegla je zvezo mej Pietermaritzburgom in Estcourtom. Buri so se bitki umaknili in obšli Estcourt, da preprečijo prihod novih angleških krdel.

London 28. novembra. Angleži so zopet popravili razdrti železniški tir pri Heylandu.

London 28. novembra. Angleška vojska je dobila povelje, avanzirati proti severu. General Hilyard je krenil proti Frereju, general Barton proti Estcourtu. Pri Beaconhillu je Hilyard pobil Bure.

London 28. novembra. Pogreša se ulanski polk št. 9. V bitki pri Grag-Pan je imel nalogo, preprečiti, da bi se Buri umaknili z bojišča. Od tedaj ni več sledu o njem. Sodi se, da je bil ves polk vjet, kakor se je v bitki pri Dundee zgodilo huzarskemu polku št. 8.

Narodno gospodarstvo.

Sueški prekop.

(Konec.)

Velikanske so bile težkote pri gradbi. Ves material in vse orodje se je moralo dovesti iz Evrope. 20.000 delavcev je bilo pri zgradbi, in za vse te se je morala donášati pitna voda iz Nila s 1600 veblosti dan na dan! Samo to donášanje pitne vode je stalo na dan 8000 frankov. Zato so pričeli najprvo z zgradbo kanala za pitno vodo od Nila do ožine, 15.000 delavcev je delalo dve leti, da so ga dogradili.

Velikansko delo se je posvetilo s sijajno slavnostjo. Naš cesar, francoska kraljica, mnogo drugih vladarskih članov in nešteto veljakov in dostojanstvenikov ter do 30.000 gostov iz vseh delov sveta se je zbralo k temu velevažnemu trenutku.

Na severnem iztoku kanala je nastalo novo mesto Port Said, na južnem iztoku leži Suec, poprej revno gnezdo, šteje zdaj nad 20.000 prebivalcev. Vsa dolžina prekopa znaša 162 km; njegova povprečna globočina 7½ m; širjava je med 58 in 100 m; menjajoča se zlasti po terenu. Prekop je stal 437½ milijona frankov.

Prva leta je bil promet po kanalu dokaj manjši, nego je bilo pričakovati, a je potem naraščal z izvanredno hitrostjo. Leta 1870. ga je preplulo 485 ladij; 1875 že 1494, 1880 pa 3307, 1885 pa 3624.

Koliklega pomena je ta prekop za svetovni promet, razvidimo najbolje iz prikrajsave pota, katera je podana nasproti vožnji krog afriškega „kapa dobre nade“. Iz Angleškega v Bombay prihrani si parnik zdaj 24 dni vožnje; iz Trsta v Bombay 37 dni.

Ako bode tudi nova sibirski in projektovana azijska železnica odtegnila nekaj prometa mornarici, vender je in ostane še vedno promet mej Evropo in Azijo omejen največ na brodovje. In temu prometu je sueški prekop opomogel do velike olajšave v vsakem oziru. Pred vsem pride prihranitev časa v poštev zlasti za osebni promet in za mnoge tovore, ki se prevažajo s parniki, tako zlasti za kavo, čaj, bombaž, svilo itd. Drugi tovari se prevažajo še vedno z jadrenicami in parniki krog Afrike, ker bi bila vožnja s parniki in skozi prekop predraga. X.

Poziv.

Za prihodnji predpust nameravam izdati malo zbirko predpustnih pesmi, ki so vsakemu, še tako maloštevilnemu in ne posebno izvežbanemu pevskega zboru lahko izpeljive. Ako bi se zadostno število naročnikov oglasilo, bi prosil to meni po dopisnici vsaj najkasneje do 6. decembra t. l. sporočiti, da se s tiskom stvar ne zavleče.

Aljožij Sachs,

učitelj v deželni prisilni delavnici v Ljubljani.

Darila.

„Dijaški kuhinji v Kranju“ so od dne 15. avgusta do 15. novembra t. l. izročili, oziroma doposlali p. n. gospodje, dame in uradi nadalje naslednje darove: nadučitelj Janko Kuhar v Trbojah 1 gld., župnik, Karl Miklavčič v Trbojah 1 gld., posestnica Frančiška Veršič Trbojah 5 gld., neka gospa iz Kranja „za srečni izid volitev“ 1 gld., ista gospa za neko gospodičino iz istega namena 50 kr., hotelir in posestnik Mat. Lončar v Trziču 10 gld., okr. zdravnik dr. Anton Arko v Škofjiloki 5 gld., župni upravitelj Jakob Strupi na Goričici 5 gld., župnik Jernej Ramoveš v Poljanah 20 gld., učitelj Bogomir Krenner v Škofji Loki 5 gld., neimenovan Novomeščan z Gorenjskega 1 gld., Fr. Svetič, vzgojitelj na Češkem 3 gld., neimenovan gospod iz Kranja 1 gld., gospa Emilija Žolgar iz Celja 10 gld., Fr. Berlec, c. kr. orožniški stražmešter v Rudolfovem 1 gld., dva piketista po izvrstni večerji na Martinov dan za kuhinjo priigrala 1 gld. 65 kr., Marija in Jeanetta Zhischman iz Kranja 6 gld. dr. Karl Šavnik „namesto fantovskega večera“ 20 gld., županstvo Radomlje 5 gld., proforski kolegij za mesec november 6 gld. 50 kr., notar Ant. Šlamberger, nadaljni letni dar 10 gld., namesto venca na krsto prof. dr. Janko Pajka 20 gld. (imena darovateljev že objavljena), neka dama iz Kranja v družbi gg. učiteljev namesto 4 litrov vina 1 gld., 60 kr., profesor Šimon Rutar iz Ljubljane 2 gld. in družba na Gaštaju, po vinarih nabrani denar 50 ½ kr.

V živilih sta darovala: gospa Eliza Matajca iz Strazišča 36 kil fižola in 166 kil krompirja in posestnik Janez Sajovic iz Velesovega 53 kil krompirja.

Ko odbor z iskreno hvaležnostjo in zahvalnostjo bilježi te darove, prosi zajedno slavno občinstvo prav ponižno še nadalje naklonjenosti napram Dijaški kuhinji v Kranju. Vsak najmanjši dar je v veliki potrebi dobro došel.

Začetkom šolskega leta je prošlo 112 dijakov za vsprejem v kuhinjo in je bilo 93 sprejetih, sedaj dobiva hrano vsak dan še 89 učencev, za katere znaša tedenska potreba 85 do 90 gld.

Da bo torej mogoče, vse te marljive in podpore vredne mladeniče še nadalje prehranjevati ne pozabina nas, dobro tljivo občinstvo

Proti zobobolu in gnjilobi zob
izborno deluje

Melusina ustna in zobna voda

utrdi dlesno in odstranjuje neprijetno sapo iz ust. Cena 1 steklenici z rabilnim navodom 50 kr.

Zaloga vseh preizkušenih zdravil.

Po pošti razpošilja se vsak dan dvakrat.

Jedina zaloga (19-48)

Ilekarna M. Leustek, Ljubljana

Resljeva cesta št. 1, zraven mesarskega mostu.

Umrli so v Ljubljani:

Dne 24. novembra: Meta Lotrič, tovarniška delavka, 22 let, Tržaška cesta št. 28, jetika. — Neža Vovk, gostinja, 74 let, Streliške ulice št. 5, ostarelost.

Meteorološko poročilo.

Vikina nad morjem 2062 m. Srednji srčni tlak 736.0 mm.

Nov.	Čas opa- zovanja	Stanje baro- metra v mm.	Tempe- ratura v °C	Vetrovi	Nebo	Padačina v 24 urah
27.	9. zvečer	743.6	0.0	sl. zahod	megla	0.2 mm
28.	7. zjutraj	744.4	-1.6	sl. sever	del. oblak.	
	2. popol.	743.6	8.1	sl. jug	skoro jas.	

Srednja včerajšnja temperatura —1.1°, nor-
male: 1.1°.

Dunajska borza

dne 28. novembra 1899.

Skupni državni dolg v notah.	99	gld.	60	kr.
Skupni državni dolg v srebru.	99		20	
Avstrijska zlata renta	116		75	
Avstrijska krona renta 4 1/2 %	99		80	
Ogerska zlata renta 4 1/2 %	116		60	
Ogerska krona renta 4 1/2 %	95		20	
Avstro-ogerske bančne delnice	906			
Kreditne delnice.	376		70	
London vista	120		72 1/2	
Nemški drž. bankovci za 100 mark	59		05	
90 mark	11		79	
90 frankov	9		58	
Italijanski bankovci	45			
C. kr. cekini	5		69	

Vse vrednostne papirje preskrbuje BANKA
MAKS VERSEC, Ljubljana, Selenburgove ulice 3.
Srečke na mesečne obroke po 2, 3, 5—10 gld.

Proti posnemanju zavarovano varstveno znamko.

Zelodčna sol

Učenca

iz dobre hiše, 14 let starega, sprejemem takoj.

F. Skušek (2127-2)

trgovina z mešanim blagom v Metliki.

Ces. kr. avstrijske državne železnice.

Izvod iz voznega reda

veljaven od dne 1. oktobra 1899. leta.

Odhod iz Ljubljane juž. kol. Proga do Trbiča. Ob 12. uri 5 m. po noči obojni vlak v Trbiž, Beljak, Celovec, Franzensfeste, Ljubno; čez Selthal v Aussee, Solnograd; čez Klein-Reifling v Steyr, v Linc, na Dunaj via Amstetten. — Ob 7. uri 5 m. zjutraj obojni vlak v Trbiž, Pontabel, Beljak, Celovec, Franzensfeste, Ljubno, Dunaj; čez Selthal v Solnograd, čez Amstetten na Dunaj. V oktobru in aprilu ob nedeljah in praznikih v Linc. — Ob 11. uri 50 m. dopoldne obojni vlak v Trbiž, Pontabel, Beljak, Celovec, Ljubno, Selthal, Dunaj. — Ob 4. uri 2 m. popoldne obojni vlak v Trbiž, Beljak, Celovec, Ljubno, čez Selthal v Solnograd, Lend-Gastein, Zell ob jezeru, Inmost, Bregenc, Curih, Genevo, Pariz; čez Klein-Reifling v Steyr, Linc, Budejovice, Plzenj, Marijine vare, Hebr, Franzove vare, Karlove vare, Prago, Lipsko, Dunaj via Amstetten. — **Proga v Novo mesto in v Kočevje.** Obojni vlaki: Ob 6. uri 54 m. zjutraj, ob 1 uri 5 m. popoldne, ob 6. uri 55 m. zvečer. — **Prihod v Ljubljano juž. kol. Proga iz Trbiča.** Ob 5. uri 46 m. zjutraj obojni vlak z Dunaja via Amstetten, Lipskega, Prage, Francovih varov, Karlovih varov, Heba, Marijinih varov, Plznja, Budejovic, Solnograda, Lince, Steyra, Aussee, Ljubna, Celovca, Beljaka, Franzensfeste. — Ob 11. uri 17 m. popoldne obojni vlak z Dunaja via Amstetten, Karlovih varov, Heba, Marijinih varov, Plznja, Budejovic, Solnograda, Lince, Steyra, Pariza, Geneve, Curiha, Bregence, Inmosta, Zella ob jezeru, Lend-Gasteina, Ljubna, Celovca, Lince, St. Mohorja, Pontabla. — Ob 4. uri 57 m. popoldne obojni vlak z Dunaja, Ljubna, Selthala, Beljaka, Celovca, Franzensfeste, Pontabla. — Ob 9. uri 6 m. zvečer obojni vlak z Dunaja, Solnograda, Ljubna, Beljaka, Celovca, Pontabla. V oktobru in aprilu ob nedeljah in praznikih iz Lince. — **Proga iz Novega mesta in Kočevja.** Obojni vlaki: Ob 8. uri in 21 m. zjutraj, ob 2. uri 32 m. popoldne in ob 8. uri 48 m. zvečer. — **Odhod iz Ljubljane drž. kol. v Kamnik.** Ob 7. uri 23 m. zjutraj, ob 2. uri 5 m. popoldne, ob 6. uri 10 m. zvečer. — **Prihod v Ljubljano drž. kol. iz Kamnika.** Ob 6. uri 56 m. zjutraj, ob 11. uri 8 m. popoldne, ob 6. uri 10 m. zvečer. (1206)

„Ljubljanski Zvon“

št. 1 leta 1897 kupi upravništvo „Ljubljanskega Zvona“.

Priporočava (21-273)

Kulmbaško sladno pivo

pastorizovano v steklenicah

znano po svojih izvrstnih učinkih.

Kavčić & Lilleg

v Ljubljani, v Prešernovih ulicah.

Firm. 244.

Ges. II. 56.

Bekanntmachung.

Bei dem k. k. Landes als Handelsgericht in Laibach wurde die Eintragung der Gesellschaftsfirmen

„Giuseppe Feltrinelli & Co.“

zum Betriebe des Holzhandels, Zweigniederlassung in Rakek der in Triest bestehenden Hauptniederlassung in das Register für Gesellschaftsfirmen, sowie der Thatsache, das die Commanditgesellschaft aus dem persönlich haftenden Gesellschafter Josef Feltrinelli, Kaufmann in Mailand und einem Commanditisten besteht, vollzogen.

K. k. Landesgericht Laibach

Abth. III, am 24. November 1899. (2143)

(Razglas. Pri c. kr. deželnem kot trgovinskem sodišču v Ljubljani se je vpisala družabna tvrdka „Giuseppe Feltrinelli & Co“, trgovina z lesom, filialka v Rakeku v Trstu že obstoječe glavne trgovine v register za družabne tvrdke, in dejstvo, da obstoji komanditna družba iz osebno zavezanega družabnika Josipa Feltrinellija, trgovca v Milanu ter enega komanditista. — C. kr. dež. sodišče v Ljubljani, odd. III., dne 24. nov. 1899.

„Pišni posestniki, trgovci ter obrtniki“

izrekamo gg. občinskima svetovalcema **Lenče-tu in Prosenc-u** za njiju toplo **sastopanje naših koristij javno zahvalo.** (2140)

Dober

glasovir

je na prodaj

na južnem kolodvoru, II. nadstropje, na levo stran. (2116-3)

Specialist za razglednice

Ravnokar so došle nove razglednice
s svilo vezene in najfinije izdelane. (2139-1)

Samoprodaja
M. Meiringer

trgovina s papirjem in pisalnimi potrebščinami
Ljubljana, Glavni trg 11.

Specialist za razglednice

Josip Rotter
c. kr. davčni pristav

Angelika Rotter rojena **Citter**

— poročena. — (2141)

Senožec Trst, dne 27. novembra 1899.

Razpis.

Za napravo pokopališnega zidu, stavbo mrtvašnice in napravo dovoznega pota k pokopališču v Šmarji pri Ljubljani

razpisuje se

zmanjševalna dražba.

Te naprave so proračunjene skupaj na 4400 gld. Načrti in pogoji so v pisarni županstva v Šmarji na vpogled.

Ponudbe, ki jim naj bo priložena 20% varčina, naj se pošljejo

do 24. decembra t. l.

na stavbni odbor v Šmarji pri Ljubljani.

Za stavbni odbor:

(2124-2)

Josip Ogorelec, načelnik.

IZJAVA.

„Slovenski List“ z dne 25. t. m. prinesel je pod zaglavjem „Domače podjetje“ neosnovano vest, da sem zaprl svojo tovarno, ker se je baje premalo uvaževalo geslo „Svoji k svojim“.

Izjavljam, da izvršujem kot člen družabne tvrdke

FRAN JEVIKAR & COMP. pečarsko obrt še

vedno tako, kakor preje, akoravno mi moji lastni dru-

žabniki na prav nelojalen način delajo vse mogoče zapreke. Ker se je ta zadeva spravila v javnost, kamor ne spada, primoran bodem v svojem času tudi jaz v javnosti kaj povedati, kar gotovim domačim podjetnikom ne bode v čast.

Fran Jevnikar.

(2142)

Izvirne Musgrave-jeve irske peči

s šamotno podzidavo

so priznane izborne, trpežno goreče peči, za katerih dobrot se jamči.

Prednosti: Goré nepronehoma vso zimo. Oddajajo gorkoto na mil, prijeten način. Lahka regulacija. Najvarnejša kurjava.

Ilustrirani ceniki brezplačno in poštne prosto.

Chr. Garms, Bodenbach o. L.

Tovarna železnih peči.

Tovarniška zaloga: Karola Kausehegga naslednika:

Schneider & Verovšek v Ljubljani. (2065-4)

K št. 397./praes.

Razpis služeb.

(2138-1)

Pri mestnem magistratu se vsled preuredbe prejemkov mestnih slug, sprejete v izredni javni seji občinskega sveta, dne 21. novembra 1899 v smislu §a 30. občinskega reda, razpisuje v dokončno popolnitev **12 služeb magistratnih uradnih in troje služeb šolskih slug** in sicer: **troje služeb magistratnih slug** z letno plačo po 550 gld.; **četvero** z letno plačo po 500 gld. in **petero** z letno plačo po 450 gld., katera je določena tudi za vse mestne šolske sluga.

S to plačo je združena tudi pravica do dveh v pokojnino vstevnih petletnic po 50 gld., dejalnostna doklada v višini 20% letne plače in pri magistratnih uradnih slugah pravica do službene obleke.

Magistratnim slugam, ki imajo odkazana prosta stanovanja, se dejalnostne doklade ne izplačujejo.

Dokončno nastavljenim magistratnim uradnim slugam se začasna doba, če so služili nepretrgoma, vsteva v pokojnino, šolskim slugam se pa vstevajo le v dokončni službi prebita leta.

Od prosilcev za razpisana mesta se zahteva v smislu §a 14. službene pragmatike popolno znanje slovenskega jezika v besedi in pisavi. Vrhu tega morajo znati dobro računati, in dokazati, da so telesno zdravi.

S potrebnimi dokazili opremljene prošnje je vlagati pri predsedstvu mestnega magistrata

do dne 10. decembra t. l.

Zakasnele prošnje se ne bodo vpoštevale.

Mestni magistrat ljubljanski

dne 24. novembra 1899.

Prodaja zemljišč.

Naslednja, v konkurzno maso „zapuščine Luke Tavčarja“ spadajoča **zemljišča** se izvensodno prodajo.

1.) Sodno na 6266 gld. 50 kr. cenjeno **zemljišče** v Šent Vidu pri Vipavi, obstoječe iz hiše št. 77 z opravo in fundus instructus, gospodarskih poslopj, vinogradov, travnikov, paše, njiv in gozdov, v približni meri 13 ha;

2.) Sodno na 13.206 gld. 55 kr. cenjeno **posestvo Narpelj pri Krškem**, obstoječe iz gospodske hiše „Vila Olga“ z opravo in fundus instructus, iz gospodarskih poslopj, vinogradov, travnikov, njiv in gozda, v približni meri 10 ha;

3.) Sodno na 11.253 gld. 56 kr. cenjeno **zemljišče** v Bukovju in Drenovicah pri Sušici-Vizelj, obstoječe iz hiše št. 39 v Bukovju z opravo in fundus instructus, gospodarskih poslopj, vinogradov, travnikov, pašnikov in gozda, v približni meri 31 ha.

Ponudbe naj se pošljejo **do 15. decembra t. l.** upravniku konkurzne mase, **dr. Antonu vitezu pl. Schoeppl-u**, odvetniku v Ljubljani, **Gospodske ulice št. 5**, kjer se tudi lahko vpogledajo cenilni zapisniki in zemljeknjižni izvlečki ter se dajejo nadaljna pojasnila. (2113-3)